
BOEKBESPREKINGEN

H. Riemens, Les Pays-Bas dans le Monde Histoire, conditions politiques, économiques et sociales, l'empire d'outremer, l'esprit néerlandais, 354 blz. Payot, Paris 1939, 40 fr.

Het is al weer enige jaren geleden, dat er een werk is verschenen in de Franse taal, dat een algemeen overzicht geeft over het sociale, economische en culturele leven van ons land en zoals de heer Riemens in zijn inleiding terecht opmerkt, maken de grote veranderingen, welke ook in Nederland gedurende de laatste jaren hebben plaats gevonden, het wenselijk — wil de Franse lezer zich behoorlijk over ons land kunnen oriënteren — dat naast de verdienstelijke publicaties van oudere datum een moderner geschrift verschijnt.

Het boek is uitgekomen in een serie, waarin reeds soortgelijke werken over Turkije, Frankrijk, Spanje, de Sovjet-Unie, China, de Islam, Denemarken en Engeland zijn verschenen. Men mag aannemen, dat „Les Pays-Bas dans le Monde” naast deze andere geen slecht figuur slaat, want de heer Riemens is in zijn zeker niet gemakkelijke taak in het algemeen goed geslaagd. Het boek zal ongetwijfeld geschikt zijn om den Fransman, die iets meer van ons land wil weten, dan aardrijkskundeboekje en reisgids kunnen geven, op een prettige wijze een duidelijk overzicht te verschaffen. Het is vlot geschreven en al zal men uit de aard der zaak in een werk als dit niet veel nieuwe gezichtspunten kunnen verwachten, het is origineel genoeg om, afgezien van de zakelijke inhoud, de belangstelling te wekken.

Over de inhoud het volgende. Na een summier overzicht over de bodemgesteldheid wijdt de auteur ruim 100 bladzijden aan onze geschiedenis. Dit historisch overzicht behoort ongetwijfeld tot de beste gedeelten van het boek. Bijzonder aardig is de schets van de ontwikkeling van Nederland en de Nederlanders tot een afzonderlijke staat en een afzonderlijk volk. Jammer is, dat de schrijver ondanks zijn goede bedoelingen — hij schrijft met opzet „Pays-Bas” en niet „Hollande” — maar al te vaak vervalt in de algemene fout van schrijvers van leerboeken en schoolboekjes en onze vaderlandse geschiedenis verwart met de *Hollandse* geschiedenis. Verschillende frappante voorbeelden hiervan tekende ik aan.

Minder goed, dan in onze politieke geschiedenis schijnt de schrijver thuis te zijn in de geschiedenis van kerk en godsdienst. Zo vergeet hij bij de behandeling van de ontwikkeling van de hervorming geheel de krachtige nationaal-reformatorische beweging, die aan het Calvinisme en zelfs aan het Lutheranisme vooraf ging en geeft zodoende slechts het traditioneel foutieve beeld van de hervorming in ons land. Ook de voorstelling, die hij geeft van de strijd tussen Remonstranten en Contra-Remonstranten is op verschillende punten aanvechtbaar.

Na het historisch gedeelte volgt een overzicht in vogelvlucht „un tour d'horizon” over Nederland. Dit is ongetwijfeld het minst geslaagde gedeelte van het boek. Het draagt te veel het karakter van een propagandaboekje van een vereniging voor vreemdelingenverkeer en de schrijver weet zelfs de versleten cliché-beelden, die in dergelijke geschriften thuis horen niet geheel te vermijden. Wat te zeggen van stijbloempjes, als „la fière ville de Maastricht” of „la vallée souriante du Geul”?

Litstekend is het hoofdstuk over het economische leven. Men voelt, dat de schrij-

ver hier op een hem geheel vertrouwd terrein is. Vergeleken met het economisch leven komt het sociale leven er wel heel bekaaid af. Het moet het met 12 bladzijden doen, terwijl het economisch leven er 59 opeist. Dat hier heel wat te wensen overblijft, spreekt wel vanzelf.

Bijna een derde gedeelte van het boek wordt in beslag genomen door de beschrijving van ons koloniale rijk. Na een goed overzicht over de werkzaamheden van de Oost-Indische en West-Indische Compagnie, volgt een zeer interessant hoofdstuk over de koloniale taak in de moderne tijd. De heer Riemens gaat naar verhouding op de Indische aangelegenheden belangrijk dieper in, dan op die van het rijk in Europa. Geeft hij in het eerste gedeelte zo ongeveer de kennis van den goed ontwikkelde leek, wat hij van de Indische zaken vertelt, weet een groot deel van de ontwikkelde Nederlanders zeker maar ten dele. Dit betekent geenszins, dat we den heer Riemens een onevenwichtigheid in de behandeling van zijn stof zouden willen verwijten. Integendeel; als er sprake is van onevenwichtigheid, dan vinden we deze in de kennis van den gemiddelden Nederlander, die in de regel van ons koloniaal rijk zo erbarmelijk weinig weet.

Behalve de reeds genoemde hoofdstukken omvat de beschrijving van Indië een overzicht van dit land in de tegenwoordige tijd en van zijn economische betekenis.

Tenslotte volgt een hoofdstuk over „l'esprit néerlandais", waarin het geestelijk leven, meer in het bijzonder kunst en wetenschap worden behandeld, terwijl de auteur verder een enkele opmerking over het Nederlandse volkskarakter maakt. Hij legt de nadruk op de grote culturele betekenis van ons land, iets wat voor het buitenland, dat maar al te dikwijls geneigd is ons als materialisten „pur sang" te zien, geen kwaad kan. Dit neemt echter niet weg, dat de meesten onzer een beetje huiverig zouden zijn om de volgende slotzin neer te schrijven: „Ainsi les Néerlandais entendent continuer à faire ce que leur dicte leur instinct: travailler pour le bien de notre civilisation".

Het is te hopen, dat dit boek in Frankrijk zijn weg zal vinden. Vermoedelijk zal het ook in Nederland wel een kring van belangstellenden vinden. Immers wij zijn nog steeds merkwaardig arm aan algemeen oriënterende lectuur over ons land, die op een wat hoger plan staat dan onze schoolboekjes.

E. W. HOFSTEE.

Dr. H. J. van Zuylen: De gemeente Herten; dorp aan de overgang. 125 blz. J. B. Wolters, Groningen-Batavia, 1940. Prijs f 3.90.

Dit oorspronkelijk als Utrechtsche dissertatie verschenen werk is om verschillende redenen belangwekkend. In de eerste plaats wel als blijk van de dichtheid, waarmee sociografische en sociaal-geografische monografieën elkaar kunnen naderen. Want dit boek behelst in feite een volledige groepsbeschrijving, waarbij de probleemstelling in geen deele beperkt is tot de wederzijdsche relatie van het geografisch milieu en het groepsleven, doch samenhang gezocht wordt tusschen alle factoren die dit groepsleven bepalen.

Het theoretische uitgangspunt is hierdoor voor een sociaal-geograaf evenwel verwaagd. De schrijver geeft herhaaldelijk als doel van zijn studie aan, het leeren kennen van het „genre de vie", dat de groep zich in haar woonruimte heeft weten te verwerken, doch wat hij daarmee precies wil aanduiden, is niet geheel duidelijk. Op blz. 61, bij de bespreking van het vereenigingsleven, krijgt men den indruk, dat bedoeld wordt „genre de vie" in materieelen zin, doch uit het verdere betoog blijkt een beperking hietoe niet.

Dit bezwaar neemt niet weg, dat Dr. van Zuylen er in geslaagd is een levendig